

TUTKASTA KADONNEET JA VÄLIIN PUDONNEET

Omaishoitajaliiton järjestöpäivät 10.10.2019

Vastaava perhetyön kehittäjä Salla Jämsén

Perhetyön kehittäjä Tiia Ikonen

Perhetyön kehittäjä Tuukka Reinikainen

Erityistä Energiaa –hanke 2018-2020

- Erityislapsiperheiden eriarvoisuuden vähentäminen järjestölähtöisen, ennaltaehkäisevän perhetyön avulla
- STEAn Kaikille eväät elämään –avustusohjelman osahanke
- Erityislapsiperhetyön aikana jäsennetään perheen kokonaistilannetta interventiolla, jossa pyritään löytämään perheen vahvuudet, voimavarat ja vaikeudet.
- Ennaltaehkäisevä erityislapsiperhetyö pyrkii yhtäältä ylläpitämään perheiden hyvinvointia ja pienentämään sitä uhkaavia tekijöitä.

Tässä esityksessä käsittelemme

Erityislapsiperheiden arjen haasteita ja voimavarakeinoja kolmen eri ilmiön kautta:

1. Näkymätön perhe
2. Verkostojen solmut
3. Talouden ja työelämän möröt

"Erityislapsiperheen arki on erityisen kuormittavaa ja raskasta niin ylä- kuin alamäkiin. "Tavalliset perheet" eivät pysty ymmärtämään arjen kuormittavuutta. Nähdään usein vain niitä apukeinoja, joita erityislapsiperheet mahdollisesti saavat, muttei ymmärretä sitä taakkaa, mitä niillä pyritään vähentämään."

Näkymätön perhe

- Tukijärjestelmä ehdollistaa perheet näkemään tuen tarpeet vain lapsen kautta
- Perheen tuen tarpeita harvoin nähdään kokonaisuutena
- Vanhempien mahdollista parisuhdetta ei useinkaan huomioida
- Eriytynyt sisaruus
- Yksilökeskeinen järjestelmä tekee perheistä ja lähiyhteisöstä näkymättömiä.

"Me olemme me" –Näkymätön Ninni (mukailtu)

- Perhetilanne nähdään kokonaisuutena, ei yksittäisen perheenjäsenen ongelmana
- Perheen haasteet eivät ole yhtä kuin erityislapsen haasteet
- Tuen tarpeet ilmenevät sekä aikuisilla että lapsilla
- Perheen kaikki lapset kaipaavat ja tarvitsevat huomiota
- Perheen vanhemmat tarvitsevat myötätuntoista ja kannustavaa kohtaamista.
- Ajan mahdollistaminen parisuhteelle, vaikka pienestikin, on olennaisen tärkeää.
- Perheen voimavarojen ja jo aikaansaattujen ja olemassa olevien hyvien asioiden näkyväksi tekeminen.

A young child wearing a red beanie and a plaid scarf is hugging a baby. The baby has a blue and white plaid bow in their hair. The background shows a blurred landscape with mountains under a soft sky.

"Vanhempien jaksaminen parantunut. Osaa tunnistaa paremmin oman väsymisen merkkejä sekä keinoja lievittää niitä. Näin myös perheen yhteinen jaksaminen parantunut. Perheenä paremmin toimimista sekä perheenjäsenten "yhteyksien" parantamista. Sisarusten välinen huomioiminen parantunut."

Verkostojen solmut

- Verkostoja lukumääräisesti paljon
- Verkstopalaverit usein perheelle kuormittavia
- Perhe vs. ammattilaiset
- Verkostoissa harvemmin huomioidaan perheen asiantuntijuutta
- Perheet tarvitsisivat tukea verkstopalavereihin
- Lähiyhteisöä ei juurikaan nähdä verkostoissa
- Verkostot usein jäsentymättömiä

”Tämä kurjuus täytyy saada selväksi” -Muumipeikko

- Mahdollisuus valmistella ja suunnitella perheen kanssa tulevaa verkostopalaveria
- Verkostopalaverissa toimitaan tarvittaessa perheen äänenä
- Tuetaan perheiden vanhempia ottamaan osaa palavereihin – näkymättömän vanhemmuuden tunnistaminen palaverieissa.
- Tarvittaessa verkostopalaveria voidaan purkaa jälkikäteen.
- Lähiyhteisön mukaan ottamisen kannustaminen.

*"Palaveri tuki,
konkreettinen tuki arkeen"*

Talouden ja työelämän möröt

- Erityislasten perheissä usein toinen vanhemmista on jäänyt työelämän ulkopuolelle tai tekee osa-aikaista työtä.
- Työelämän joustamattomuus
- Vastuu perheen taloudesta on usein yhden vanhemman harteilla (yrittäminen)
- Työttömyyden ja omaishoidon ristiriidat
- Yhden vanhemman perheissä taloudelliset haasteet korostuvat.
- Omaishoitajuus - tasa-arvokysymys
- Eriarvoisuus jatkuu eläkkeelläkin

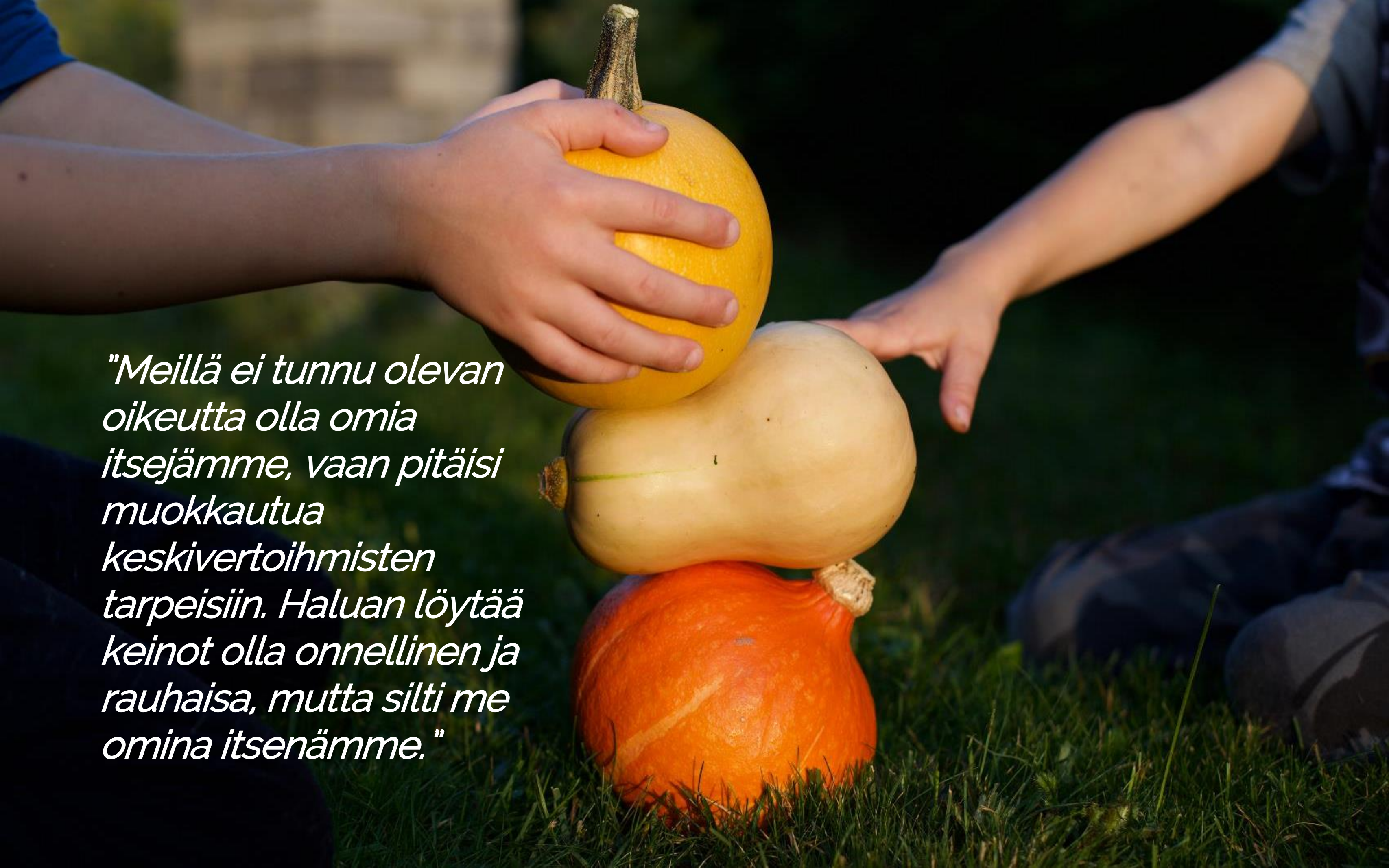
”Mörkö, olisimme iloisia jos lähtisit kotiin.” -Muumimamma

- Tilanteen ”normalisointi” ja hyväksyminen
- Vanhempien yksilöllisten tavoitteiden sanoittaminen
- Palvelu- ja tukiverkoston kartoittaminen yhdessä perheen kanssa
- Monelle vanhemmalle työ saattaa olla päivän henkireikä.

"Tukea ja ohjausta vanhemmuuteen kun perheessä on erityislapsi. Tukea perheen muiden lasten jaksamisen huomiointiin. Konkreettisia ohjeita ja neuvoja sekä apua erilaisten papereiden täyttämiseen sekä siihen mistä ja minkälaista apua on mahdollista saada."

A stack of three pumpkins sits on a grassy surface. The bottom pumpkin is bright orange, the middle one is pale yellow, and the top one is a vibrant yellow. A hand from the left is resting on the top yellow pumpkin, while a hand from the right is reaching towards the middle pale yellow pumpkin. The background is a soft-focus green field.

"Meillä ei tunnu olevan oikeutta olla omia itsejämme, vaan pitäisi muokkautua keskivertoihmisten tarpeisiin. Haluan löytää keinot olla onnellinen ja rauhaisa, mutta silti me omina itsenämme."

Lähteitä, joihin esityksessä viitattiin

- ▶ L. Kalliomaa-Puha & P. Tillman 2016 ”Äiti on aina äiti. Lasten omaishoitajien arjen haasteet” Teoksessa Laulu 573566 perheestä.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163822/Laulu_573566_perheesta.pdf
- ▶ K. Koskenvuo (Kela) & H. Kantanen (Keva) 2016. ”Omaishoidon vaikutus eläkkeeseen esitys”
<https://www.slideshare.net/kelantutkimus/karoliina-koskenvuo-omaishoidon-vaikutus-elkkeeseen>
- ▶ S. Liimakka: ”Ääri rajoilla mennään: Autismikirjon lasten vanhempien arjessa jaksaminen ja perheiden tukipalvelut 2018.
https://www.autismiliitto.fi/files/2990/Autismiliitto_raportti_vanhempien_jaksaminen_web.pdf
- ▶ Tilastokeskus 2017 ” Lapsiperheiden isien työllisyysaste on korkeampi kuin muiden miesten”
https://www.stat.fi/til/tyti/2016/14/tyti_2016_14_2017-10-10_tie_001_fi.html
- ▶ Erityistä Energiaa -hankkeen asiakaspalautteet ja -kyselyt

